

Literatura Unibertsala bilduma

Itzulpenak irakurle bila

Irail bukaeran, San Jeronimo egunean, Itzultzaileen Eguna izan zen. EIZIEk *Literatura Unibertsala 20 urte* mahai-ingurua atondu zuen, Donostiako San Jeronimo (ezin bestela izan) kaleko liburutegian.

MIREN IBARLUZEA

IRAILAREN 30A gorritz markaturik ageri zen itzultzaileen agenda eta egutegietan, San Jeronimo eguna baita, itzultzaileen patroia eguna. San Jeronimok ordura arte grekoz eta hebreeraz soilik irakur zitekeen biblia itzuli zuen latinera. Harena da, hortaz, *Vulgata* (herriarentzako edizioa) izenez ezagun den bibliaren itzulpen ofiziala. 23 urtez aritu zen lan horretan, 382. urte-tik 405. urtera artean. San Jeronimorena da, halaber, itzultzaileek sarri darabilten “*Non verbum e verbo, sed sensum exprimere de sensu*” esapidea –ez hitzez hitz, ez bada esanahiak ordeztuz–.

San Jeronimok legetxe, hainbat eta hainbat ordu eman izan dituzte itzulpen lanetan euskal itzultzaileek Literatura Unibertsala bildumako aleak euskarara ekartzea egokitu zaienean. Literatura Unibertsala bildumak aurrean 20 urte bete ditu eta EIZIEk (Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen elkarteak) antolatutako mahai-inguruan, besteak beste, bildumaren Katalogo Orokorra banatu zen. Katalogoaren sarreraren egoki dio Lourdes Auzmendi Hizkuntza Politikarako sailburuordeak: “Literatura orenen loraldia, noski, ez zen etorri berez, bat-batean, besteei begiratuz eta besteengandik ikasiz baizik, hizkun-

Gotzon Egiak gidatutako mahai-inguruan Iratxe Retolaza, Xabier Olarra eta Lourdes Otaegi.

tza ustez hobe eta aberatsetan idatzitakoan oinarriturik hizkuntza landugabe eta larrekoaren mugak zabalduz, noranahiko bihurtzeko.

Literatura orenen loraldiaren aurrerantzean idazle eta idazlan handiak ager daitezten, ezinbestekoak dira ifrentzuan itzultzaile eta itzulpen handiak; itzulpena ez baita hizkuntza baten biziberritzean badaezpadako makulu baldarra, emagin eta inude baizik. Itzulpena ekarle da, hizkuntza orotako ekoizpen baliotsuenak dakarzikiguna; eta eramaile, gure literaturarik onenaren berri ere beste hizkuntza orenen plazara daramatzana”.

Bilduma zabaldu nahian

Gotzon Egiak akuilari zutela, bildumaz jardun zuten Iratxe Retolaza, Xabier Olarra eta Lourdes Otaegi adituek.

Retolazak mahai-inguruan esana da itzulpenaren alorrean egin dela ahaleginik handiena hizkuntza literarioa aberasteko, baina kalitatea baduten arren eta eragiteko modukoak izan badiren arren, badirudiela Literatura Unibertsala bildumako aleak ez dutela euskal literatur sortzaileen belaunaldi berrian eragin, beste hizkuntza batzuetara itzulitako lanek hango idazleengan eragin duten modu berean. Horrez gainera, Literatura Unibertsala

bildumarako hausnarketa taldean egin izana goraiatu zuen, halakorik ez duela eta ikusi, kasurako, euskal literatur sistemaren komunitatean.

Olarrak itzultzaile legez hitz egin zuen, Literatura Unibertsala itzul-tzen duenak bihotz zati bat ere jar-tzen duela aitortuz, Literatura Uni-bertsaleko itzultzaileak ez duela mertzenario lana egiten goraiapatuz.

Literatura Unibertsalaren hutsu-nea gizarteratzean omen dago, eta irakurlearengana ez heltzeko zer gertatzen den aztertzea da. Non ikasten da Literatura Unibertsala irakurtzen? Lourdes Otaegi irakas-leak, hezkuntza ertainetako irakas-le gisa hausnartu zuen. Literatura Unibertsaleko aleak irakurtzera emandakoan emozio sakonagoak agerrarazten omen dituzte ikas-leek, baina kontua da bitartekari-ek

Hogei urtez 153 ale

Literatura Unibertsala Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailaren eta EIZI Eren lankidetzaz sortutako bilduma da. Hango eta hemengo 153 ale, orotariko hizkuntzetatik euskarara itzulitako literatur lanak denak ere, ekarri dizkigu ekimenak 1990etik 2010era bitartean. Lehen aroko liburuak Ibaizabal argitaletxeak emanak dira; bigarrenekoak, Alberdania eta Elkarrek. Argitalpena lehiaketa bidez esleitu zen bere sasoiari, eta era berean esleitu izan dira urtero-urtero itzulgaiak: lehiaketa bidez. EIZIEk emandako itzulgaien zerrendatik hautaketa eginda, lagin bat aurkeztu behar izan dute itzultzaileek, eta EIZIEk izendaturiko epaimahaiak esleitzen ditu itzuliko diren lanen eta itzultzaileen izenak, urtean-urtean aurkeztutako itzulpen proiekturik onenak irizten dizkienei obra osoa itzultzeko beta eskainita.

“Orain, amaraunetik askatzeko, itzulpenek Venezia-
ra naramate, Don Ibaiza naute eramaten, Comalan jar-
tzen naute puntuan, eta, ia oharkabean, euskararen
gondolan pasatzen naiz Gustav Aschenbachekin bate-

ra Zizpuruen Zubi azpitik, euskararen zaldian egiten dut trosta estepetan barrena soldadu kosakoekin, euskaraz jarraitzen dut Juan Preziadorekin ere errege karririk Contlako bidearekin bat egiten duen lekuan, munduko hizkuntza jantzi guztiak elkartzen diren bidegurutzean”.

Halaxe dio Anjel Lertxundik. Ezen ez baita ahuntzaren gauerdiko ezula Literatura Unibertsalak 20 urteotan gurera ekarritakoa. Itzultzailearen Egunerako prestatutako bideo-emanaldian halaxe zioten elkarrizketatuek ere, gauza asko ekarri dituela Literatura Unibertsala bildumak: literaturaren altxor harrobia, euskal liburuaren katalogoa handitzea, trebakuntza itzultzaileentzat, euskararen normalizaziorako behar-beharrezkoa den literatura hizkuntza, irakurle ohitua... Lurdes Auzmendi, Bakartxo Arrizabalaga, Mari Jose Olaziregi, Koldo Biguri, Juan Gartzia, Anjel Erro, Patxi Baztarrika, Gorka Arrese eta Karlos del Olmo ikusi eta entzun genituen besteak beste aipatu bideo-emanaldian.

ahalegina egin behar dutela Literatura Unibertsaleko lanak ezagutzeko eta aukera egokiak egiteko. Euskal literatur itzulpen gintzaren historiako pasarte polit bat gogorarazi zuen halaber Otaegik, Orixeek Tormesko itsumutilarena eman zuenean zati bat asmatuik eman zuela eta jazoera nola justifikatzen zuten itzultzaileak berak eta haren kritikari izandakoek. Testuaren hizkuntza iragazpena egiteaz gain “iragazpen morala” egin zuela zioen Orixeek, irakurlearen integritatearen alde, eta garaiko pentsamoldeari erantzuten zion, kritikariaren esanetan.

Mahai-ingurura gerturatutakoek ere hartu zuten hitza. Itzultzaile, idazle, itzulpen gintza ikasleak...

ziren bertan, eta bukaeran, denek ikuspegiak bildu zituen Gotzon Egiak: Literatura Unibertsala bildumaren etorkizunari begira itzul-

Itzulgaiak aukeratzeko irizpideak berraztertu beharko dira, ez daitezen izan, batez ere, Mendebaldeko kanonen arabera gizon idazle zurien lanak

gaiak aukeratzeko irizpideak berraztertu beharko dira, itzulgaiak ez daitezen izan, batez ere, Mendebaldeko kanonen arabera gizon idazle zurien lanak. Irakurle

faltaren arrazoibidea ez datza itzulpenean edo literaturan, arazo psikosoziologikoei eragiten omen diote euskal literatur irakurlegaiari. Usadioak aldatzeko saioak egin beharko dituzte bitartekariak, eskolak berebiziko garrantzia duela aipatu zelarik. Literatura Unibertsalak molde berrietara egokitzeko saioa egin beharko du, eta irakurle orenen eskura izan, saretik doan deskargatzeko moduan, kasurako. Gurean, gainera, Itzultzailearen Egunean aipatu auzi guztiak aztertzeke metodorik ez dago, itzulpen kritika akademikorik ez baita egiten.

Galdera gehiago, hortaz, erantzunak baino Itzultzailearen Egunean. Baina, hori osasungarria da oso. ■

Zure itzulpen eta argitalpen lanetarako zerbitzu integrala

- ✓ Hizkuntz eskaintza zabala
- ✓ Argitalpen lanak
- ✓ Zerbitzu integrala: itzulpenak, zuzenketak, diseinua, maketazkoa, inprimaketa...

finès
french
euskara
inglantzi
espaniol
catalonian
suomi basc
català finnois
francés anglès
catalan français
castellano finnish
inglés baski catalán

Bakun
ITZULPEN ETA ARGITALPEN
ZERBITZUAK S.L.

Narkis Balentziaga, 2. 20749 Arroa (Gipuzkoa) Tel.: 943 148 306 Faxa: 943 897 380
bakun@bakun-itzulpenak.net www.bakun-itzulpenak.net